

Informacja Kancelarii Prezydenta RP (prezydent.pl) o ustawie z dnia 12 marca 2022 r. o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego kraju

Celem ustawy jest stworzenie szczególnej regulacji prawnych zapewniających pomoc Rzeczypospolitej Polskiej obywatelom Ukrainy, którzy w wyniku działań wojennych zostali zmuszeni do opuszczenia swojego kraju pochodzenia i przybyli na terytorium państwa polskiego.

Zgodnie z przepisami ustawy obywatel Ukrainy, który w wyniku działań wojennych został zmuszony do opuszczenia swojego kraju pochodzenia i wjechał legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w okresie od dnia 24 lutego 2022 r. do dnia określonego w rozporządzeniu wydanym przez Radę Ministrów i deklaruje zamiar pozostania na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jego pobyt na tym terytorium uznaje się za legalny w okresie 18 miesięcy, licząc od dnia 24 lutego 2022 r. Za legalny uznawany będzie także pobyt dziecka urodzonego na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej przez matkę, która jest osobą określoną w zdaniu pierwszym, w okresie dotyczącym matki.

W ustawie określono również, m.in.:

1. szczególne zasady powierzenia pracy obywatelom Ukrainy, przebywającym legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
2. pomoc zapewnianą przez wojewodów, jednostki samorządu terytorialnego oraz inne podmioty obywatelom Ukrainy;
3. utworzenie Funduszu Pomocy w celu finansowania lub dofinansowania realizacji zadań na rzecz pomocy obywatelom Ukrainy;
4. niektóre uprawnienia obywateli Ukrainy, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny;
5. szczególne zasady przedłużania okresów legalnego pobytu obywateli Ukrainy oraz wydanych im przez organy polskie dokumentów dotyczących uprawnień w zakresie wjazdu i pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;
6. niektóre uprawnienia obywateli polskich i obywateli Ukrainy będących studentami, nauczycielami akademickimi lub pracownikami naukowymi wjeżdżającymi z terytorium Ukrainy;
7. szczególne regulacje dotyczące kształcenia, wychowania i opieki dzieci i uczniów będących obywatelami Ukrainy, w tym wsparcia jednostek samorządu terytorialnego w realizacji dodatkowych zadań oświatowych w tym zakresie;
8. szczególne zasady organizacji i funkcjonowania uczelni w związku z zapewnianiem miejsc na studiach dla obywateli Ukrainy, o których mowa w pkt. 1;
9. szczególne zasady podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej przez obywateli Ukrainy, przebywających legalnie na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Ustawa zakłada **nadanie obywatelom Ukrainy przybyłych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej w związku z działaniami wojennymi na terytorium Ukrainy, numeru PESEL**, który pozwoli na realizację szeregu usług publicznych na rzecz tych osób. W tym celu przewidziano specjalny tryb uzyskania numeru PESEL na wniosek zawierający katalog podstawowych danych. Będzie to odformalizowana procedura umożliwiająca uzyskanie numeru PESEL bez konieczności wykazywania podstawy prawnej dla jego posiadania. **Wzór wniosku zostanie ogłoszony w Biuletynie Informacji Publicznej ministra właściwego do spraw informatyzacji.**

Do wniosku będzie dołączana fotografia osoby, której numer PESEL jest nadawany, i zostaną pobrane jej odciski palców. Organ gminy może zapewnić obywatelowi Ukrainy nieodpłatne wykonanie fotografii. Zadanie to jest będzie zadanie zleconym z zakresu administracji rządowej Numer PESEL zostanie nadany po ustaleniu tożsamości osoby w oparciu o dostępne (w tym unieważnione) dokumenty jak paszport, dowód osobisty, ale także Karta Polaka, czy prawo jazdy. W przypadku dzieci dopuszcza się także akt urodzenia. W skrajnych przypadkach umożliwia się nadanie numeru PESEL na podstawie stosowanego oświadczenia wnioskodawcy. Minister właściwy do spraw informatyzacji prowadził będzie w systemie teleinformatycznym rejestr obywateli Ukrainy, którym nadano numer PESEL. W ramach tworzonego rejestru zbierane będą także dane dotyczące daty wjazdu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej oraz daty złożenia wniosku o nadanie numeru PESEL.

W celu ułatwienia dostępu do usług publicznych online przewiduje się, że wraz z nadaniem numeru PESEL obywatele Ukrainy będą mogli uzyskać profil zaufany. Przepisy ustawy ułatwiają **dostęp do polskiego rynku pracy obywatelom** Ukrainy, których pobyt został uznany za legalny. Aby skorzystać z tego rozwiązania, podmiot powierzający wykonywanie pracy obywatelowi Ukrainy będzie obowiązany w terminie 14 dni od dnia podjęcia pracy przez obywatela Ukrainy powiadomić za pośrednictwem systemu teleinformatycznego – praca.gov.pl właściwy urząd pracy o powierzeniu mu pracy. Niewypełnienie tych warunków oznacza brak możliwości wykonywania pracy bez zezwolenia na pracę.

Ponadto ustawa przewiduje umożliwienie podejmowania i wykonywania działalności gospodarczej, na zasadach obowiązujących obywateli polskich, przez obywateli Ukrainy, którzy legalnie przebywają na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej. W celu zapewnienia bezpieczeństwa obrotu gospodarczego istnienie tego uprawnienia uzależniono od dokonania wcześniejszej rejestracji obywatela Ukrainy w rejestrze PESEL. W przypadku zaś utraty prawa do legalnego pobytu na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, przedsiębiorca obywatel Ukrainy zostanie wykreślony z CEIDG.

Ustawa określa też zasady udzielania obywatelom Ukrainy pomocy przez wojewodów.

Zgodnie z przepisami ustawy wojewoda może zapewnić pomoc polegającą na:

1. zakwaterowaniu;
2. zapewnieniu całodziennego wyżywienia zbiorowego;
3. zapewnieniu transportu do miejsc zakwaterowania, o którym mowa w pkt 1, między nimi lub do ośrodków prowadzonych przez Szefa Urzędu do Spraw Cudzoziemców lub miejsc, w których obywatelom Ukrainy udzielana jest opieka medyczna;
4. finansowaniu przejazdów środkami transportu publicznego oraz specjalistycznego transportu przeznaczanego dla osób z niepełnosprawnością do miejsc lub pomiędzy miejscami, o których mowa w pkt 3; 5. zapewnieniu środków czystości i higieny osobistej oraz innych produktów.

Ustawa zakłada, że powyższa pomoc może być również udzielana przez inne organy administracji publicznej, jednostki podległe lub nadzorowane przez organy administracji publicznej, jednostki sektora finansów publicznych oraz inne organy władzy publicznej. Do zamówień publicznych niezbędnych do zapewnienia przez wojewodę oraz pozostałe ww.organy i jednostki opisanej wyżej pomocy, nie stosuje się przepisów ustawy z dnia 11 września 2019 r. – Prawo zamówień publicznych. Ustawa przewiduje jednak szczególny obowiązek sprawozdawczy o udzielonych zamówieniach na realizację ww. celów.

Przepisy ustawy przewidują, że **każdemu podmiotowi, w szczególności osobie fizycznej prowadzącej gospodarstwo domowe, który zapewni zakwaterowanie i wyżywienie obywatelom Ukrainy, którzy przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bezpośrednio z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi prowadzonymi na terytorium Ukrainy może być przyznane na wniosek świadczenie pieniężne z tego tytułu nie dłużej niż za okres 60 dni. Maksymalna wysokość świadczenia pieniężnego zostanie ustalona w drodze rozporządzenia Rady Ministrów.**

Ustawa przewiduje utworzenie w Banku Gospodarstwa Krajowego Funduszu Pomocy. Środki Funduszu będą służyły finansowaniu lub dofinansowaniu zadań na rzecz pomocy Ukrainie, w szczególności obywatelom Ukrainy dotkniętym konfliktem zbrojnym na terytorium Ukrainy, w tym zadań realizowanych na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, jak i poza nim.

W celu zapewnienia wsparcia materialnego rodzinom ukraińskim oraz osobom będącym obywatelami Ukrainy, którzy przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bezpośrednio z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi, ustawa przewiduje m.in.:

1. **przyznanie wsparcia z zakresu świadczeń rodzinnych, świadczenia wychowawczego, rodzinnego kapitału opiekuńczego, świadczenia dobrego startu oraz dofinansowania obniżenia opłaty rodzica za pobyt dziecka w żłobku, klubie dziecięcym lub u dziennego opiekuna.** Świadczenia przysługiwać będą po spełnieniu odpowiednich warunków i kryteriów

określonych w ustawach i przepisach wykonawczych regulujących te świadczenia.

2. **możliwość przyznania świadczeń pieniężnych i niepieniężnych, na zasadach i w trybie ustawy z dnia 12 marca 2004 r. o pomocy społecznej.** Świadczenia te będą przyznawane **na podstawie oświadczenia o sytuacji osobistej, rodzinnej, dochodowej i majątkowej.** Oznacza to, że w postępowaniu o przyznanie ww. świadczeń **nie będzie przeprowadzany rodzinny wywiad** środowiskowy chyba, że powstaną wątpliwości, co do treści oświadczenia. Do udzielania świadczeń właściwa będzie gmina miejsca pobytu osoby ubiegającej się o te świadczenia;
3. **pomoc w postaci jednorazowego świadczenia pieniężnego w wysokości 300 zł na osobę,** przeznaczonego na utrzymanie, w szczególności na pokrycie wydatków na żywność, odzież, obuwie, środki higieny osobistej oraz opłaty mieszkaniowe. **Wniosek o wypłatę jednorazowego świadczenia pieniężnego należało będzie złożyć na piśmie w ośrodku pomocy społecznej,** a w przypadku przekształcenia ośrodka pomocy społecznej w centrum usług społecznych – w centrum usług społecznych, gminy właściwej ze względu na miejsce pobytu obywatela Ukrainy;
4. **bezpłatną pomoc psychologiczną.** Pomoc będzie zapewniana przez wójta, burmistrza lub prezydenta miasta gminy właściwej ze względu na miejsce pobytu obywatela Ukrainy a zapewnienie pomocy psychologicznej należało będzie zadań zleconych gminy z zakresu administracji rządowej i finansowane będzie w formie dotacji celowej z budżetu państwa;
5. **przyznanie opieki medycznej obejmującej świadczenia opieki zdrowotnej** na zasadach i w zakresie, w jakim osobom objętym obowiązkowym lub dobrowolnym ubezpieczeniem zdrowotnym przysługuje prawo do świadczeń na podstawie ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, z wyłączeniem leczenia uzdrowiskowego i rehabilitacji uzdrowiskowej, a także podania produktów leczniczych wydawanych świadczeniobiorcom w ramach programów polityki zdrowotnej ministra właściwego do spraw zdrowia;
6. **przyznanie środków PFRON na działania kierowane do niepełnosprawnych obywateli Ukrainy.**

Przepisy ustawy regulują również kwestię dalszej legalizacji pobytu obywateli Ukrainy, którzy przybyli na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bezpośrednio z terytorium Ukrainy w związku z działaniami wojennymi tam prowadzonymi. Wskazano, że obywatelowi Ukrainy, którego pobyt na terytorium RP jest lub był uznawany za legalny, będzie udzielane zezwolenie na pobyt czasowy.

Zezwolenie udzielane będzie na wniosek, jednorazowo na okres 3 lat, licząc od dnia wydania decyzji. Ustawa przewiduje również dopuszczenie do polskiego rynku pracy obywateli Ukrainy przebywających na podstawie opisanego wyżej zezwolenia na pobyt czasowy. Obywatel Ukrainy, któremu udzielono zezwolenia na pobyt czasowy będzie, bowiem uprawniony do wykonywania pracy na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej bez konieczności posiadania zezwolenia na pracę. Ustawa zawiera również

regulacje normujące sytuację obywateli Ukrainy, którzy przebywali na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej legalnie w dniu, w którym doszło do ataku wojsk Federacji Rosyjskiej na terytorium Ukrainy, czyli w dniu 24 lutego 2022 r. W tym zakresie ustawa przewiduje przedłużenie z mocy prawa do dnia 31 grudnia 2022 r. ważności okresu pobytu na podstawie wizy krajowej i okresu ważności ww. wizy oraz zezwoleń na pobyt czasowy w sytuacji, kiedy ostatni dzień legalnego pobytu obywatela Ukrainy przypadał w okresie od dnia 24 lutego 2022 r. **Kolejne regulacje zawarte w ustawie dotyczą uprawnień obywateli polskich i obywateli Ukrainy będących studentami, nauczycielami akademickimi lub pracownikami naukowymi wjeżdżającymi z terytorium Ukrainy.** W tym zakresie ustawa przewiduje m.in., że:

1. **osoby** posiadające obywatelstwo polskie, które w dniu 24 lutego 2022 r. **były studentami studiów** przygotowujących do wykonywania zawodów, o których mowa w art. 68 ust. 1 pkt 1–8 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce w uczelni działającej na terytorium Ukrainy oraz zostały przyjęty przez uczelnię polską na studia na kierunku odpowiadającym odbywanym przez niego studiom, **ponoszą opłaty za usługi edukacyjne** związane z kształceniem na studiach niestacjonarnych albo studiach w języku obcym w wysokości nieprzekraczającej wysokości udokumentowanych przez studenta opłat za kształcenie dotychczas ponoszonych w uczelni działającej na terytorium Ukrainy;

2. osoby posiadające obywatelstwo polskie a także obywatele Ukrainy, którzy przybyli na terytorium Polski legalnie bezpośrednio z terytorium Ukrainy w okresie od dnia 24 lutego 2022 r. do dnia określonego w przepisach wydanych na podstawie ustawy, którzy oświadczają, że są studentami określonego roku studiów na danym kierunku i poziomie studiów w uczelni działającej na terytorium Ukrainy i którzy nie dysponują dokumentami poświadczającymi okresy studiów, zdane egzaminy, zaliczenia lub praktyki zawodowe, wydanymi przez tę uczelnię, na mocy ustawy mogą im zostać uznane odpowiednie okresy tych studiów w drodze weryfikacji osiągniętych efektów uczenia się i będą mogli kontynuować naukę;

3. obywatel polski, który wjechał na terytorium Polski bezpośrednio z terytorium Ukrainy w okresie od dnia 24 lutego 2022 r. do dnia określonego w przepisach wydanych na podstawie ustawy albo **obywatel Ukrainy**, którego pobyt na terytorium RP jest uznawany za legalny na podstawie przepisów ustawy, który oświadczy, że w dniu 24 lutego 2022 r. pracował, jako nauczyciel akademicki w uczelni działającej na terytorium Ukrainy oraz posiada wymagany tytuł zawodowy, stopień naukowy, stopień w zakresie sztuki lub tytuł profesora i odpowiednie kwalifikacje do zajmowania danego stanowiska, **może zostać zatrudniony w uczelni, jako nauczyciel akademicki bez przeprowadzenia konkursu**, o którym mowa w art. 119 ust. 1 ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. – Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce;

4. **możliwość zatrudniania pracowników naukowych** bez przeprowadzenia postępowania konkursowego w jednostkach organizacyjnych Polskiej Akademii Nauk,

instytutach badawczych, Centrum Łukasiewicz oraz instytutach działających w ramach Sieci Badawczej Łukasiewicz.

Przepisy ustawy przewidują, że w roku 2022 w celu wsparcia jednostek samorządu terytorialnego w realizacji dodatkowych zadań oświatowych związanych z kształceniem, wychowaniem i opieką nad dziećmi i uczniami będącymi obywatelami Ukrainy, których pobyt na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej jest uznawany za legalny, rezerwa części oświatowej subwencji ogólnej, może ulec zwiększeniu o środki pochodzące z budżetu państwa. Ponadto jednostki samorządu terytorialnego będą mogły otrzymać środki z Funduszu Pomocy.

Ustawa przewiduje również wprowadzenie rozwiązań, które pozwolą na zapewnienie kształcenia i wychowania dzieciom lub uczniom będącym obywatelami Ukrainy.

W tym celu będą mogły być tworzone inne lokalizacje prowadzenia zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych podporządkowane organizacyjnie szkołom lub przedszkolom. Osoba prawna inna niż jednostka samorządu terytorialnego lub osoba fizyczna prowadząca publiczne lub niepubliczne przedszkole lub publiczną lub niepubliczną szkołę będzie mogła również utworzyć inne lokalizacje prowadzenia zajęć dydaktycznych, wychowawczych i opiekuńczych podporządkowane organizacyjnie odpowiednio temu przedszkolu lub tej szkole po zawarciu porozumienia z jednostką samorządu terytorialnego będącą odpowiednio dla tego przedszkola lub dla tej szkoły organem rejestrującym. W celu ułatwienia organizacji pracy szkoły, w której zostanie utworzony dodatkowy oddział w celu zapewnienia kształcenia i wychowania dzieciom i uczniom z terytorium Ukrainy przybyłym na terytorium Polski, ustawa przewiduje, w roku szkolnym 2021/2022 w szkole, w której zostanie utworzony taki oddział, dyrektor szkoły będzie mógł przydzielić nauczycielowi, za jego zgodą, godziny ponad wymiarowe w wymiarze wyższym niż 1/2 tygodniowego obowiązkowego wymiaru godzin zajęć.

W celu ułatwienia zatrudnienia na stanowisku pomocy nauczyciela ustawa przewiduje, że w roku szkolnym 2021/2022 na stanowisku pomocy nauczyciela, będzie mogła być zatrudniona osoba nieposiadająca obywatelstwa polskiego, jeżeli posiada znajomość języka polskiego w mowie i piśmie w stopniu umożliwiającym pomoc uczniowi, który nie zna języka polskiego albo zna go na poziomie niewystarczającym do korzystania z nauki.

Ustawa zawiera także przepisy ułatwiające obywatelom Ukrainy wykonywanie zawodów medycznych. Są to m.in. przepisy przewidujące, że:

1. od dnia 24 lutego 2022 r., przez okres 18 miesięcy, niezależnie od trwania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, obywatelowi Ukrainy, który uzyskał kwalifikacje lekarza lub lekarza dentysty poza terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej, będzie można udzielić zgody na wykonywanie zawodu lekarza albo zgody na wykonywanie zawodu lekarza dentysty oraz przyznać warunkowe prawo wykonywania zawodu lekarza albo warunkowe prawo wykonywania zawodu lekarza dentysty, jeżeli spełnia

warunki, o których mowa w art. 7 ust. 2a pkt 3–5 i 7 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty;

2. od dnia 24 lutego 2022 r. przez okres 18 miesięcy minister właściwy do spraw zdrowia będzie mógł nadać numer odpowiadający numerowi prawa wykonywania zawodu na wniosek lekarza albo lekarza dentysty, który uzyskał zaświadczenie, o którym mowa w art. 9 ust. 7 ustawy z dnia 5 grudnia 1996 r. o zawodach lekarza i lekarza dentysty, i zgłosił zamiar udzielania świadczeń zdrowotnych osobom, których pobyt na terytorium Polski jest uznawany za legalny na podstawie przepisów ustawy;
3. od dnia 24 lutego 2022 r. przez okres 18 miesięcy, niezależnie od trwania stanu zagrożenia epidemicznego lub stanu epidemii, obywatelowi Ukrainy, który uzyskał kwalifikacje pielęgniarki lub położnej poza terytorium państw członkowskich Unii Europejskiej, będzie można udzielić zgody na wykonywanie zawodu pielęgniarki albo położnej oraz przyznać warunkowe prawo wykonywania zawodu pielęgniarki lub położnej, jeżeli spełnia warunki, o których mowa w art. 35a ust. 1 pkt 3–5 i 7 ustawy z dnia 15 lipca 2011 r. o zawodach pielęgniarki i położnej.

Ustawa zawiera również szczegółowe regulacje w zakresie opieki tymczasowej dla małoletniego obywatela Ukrainy, o którym mowa w art. 1 ust. 1 ustawy, który przebywa na terytorium Polski bez opieki osób dorosłych odpowiedzialnych za niego zgodnie z prawem obowiązującym w RP.

Ustawa dokonuje również szeregu zmian w innych ustawach, w tym m.in. **przewiduje zwolnienie z podatku dochodowego od osób fizycznych pomocy humanitarnej** otrzymanej w okresie od dnia 24 lutego 2022 do dnia 31 grudnia 2022 przez podatników będących obywatelami Ukrainy, którzy w tym okresie przybyli z terytorium Ukrainy. **Zwolnieniu z podatku podlegało będzie także świadczenie pieniężne przyznane osobie fizycznej prowadzącej gospodarstwo domowe, która zapewniła zakwaterowanie i wyżywienie obywatelom Ukrainy.**

Ustawa, weszła w życie z mocą od dnia 24 lutego 2022 r.

ZAŁĄCZNIKI:

[Ustawa o pomocy obywatelom Ukrainy w związku z konfliktem zbrojnym na terytorium tego państwa](#)